

მარინა შავიანიძე, გიორგი ლომიძე

ნერვული სისტემის ზოგიერთი დაავადების მკურნალობა წყალტუბოს მინერალური აბაზანებით (მიმოხილვა)

წყალტუბოს კურორტოლოგიის და ფიზიოთერაპიის ს/კ ინსტიტუტი, წყალტუბო, საქართველო
Doi: <https://doi.org/10.52340/jecm.2022.07.29>

MARINA SHAVIANIDZE, GEORGE LOMIDZE

TREATMENT OF CERTAIN DISEASES OF NEURAL SYSTEM WITH TSKHALTUBO MINERAL BATHS

Tskhaltubo Institute of Balneology and Physiotherapy, Tskhaltubo, Georgia

SUMMARY

Among diseases in the treatment of which balneofactors are widely used, numerous diseases of the nervous system occupy a significant place. At the resort of Tskhaltubo according to long-term observations, this contingent is 28-30%. The main therapeutic factor at the resort of Tskhaltubo is its isothermal nitrogen-radon water, used in the form of baths. The observed therapeutic effect of the Tskhaltubo mineral baths in the treatment of diseases of the nervous system allows the resort of Tskhaltubo to be ranked among the neurological resorts.

Keywords: Tskhaltubo, Mineral bath, Neuros diseases

მკურნალობის მრავალ მეთოდთა შორის ბალნეოფიზიოთერაპიამ მნიშვნელოვანი ადგილი დაიმკვიდრა ნერვული სისტემის მთელ რიგ დაავადებათა მკურნალობაში, ისეთი როგორც ქრონიკული და ქვემწვავე რადიკულიტი, პლექსიტი, პოლინევრიტი, დისკოგენური რადიკულიტი, პოლიომიელიტის ნარჩენი მოვლენები, მიოპათია, თავის ქალას დახურული და ზურგის ტვინის ტრავმული დაზიანებების ნარჩენი მოვლენები და სხვა. წყალტუბოს მინერალური წყლები უხსოვარი დროიდან გამოიყენება პერიფერიული ნერვული სისტემის დაავადებათა სამკურნალოდ. მეცნიერთა მრავალწლოვანმა შრომამ კიდევ ერთხელ დაამტკიცა წყლის ეფექტურობა ამ დაავადებათა სამკურნალოდ.

ნერვული სისტემის დაავადებები მოიცავს მოსახლეობის 16%-ს, ხოლო კურორტ წყალტუბოში ჩამოსულთა შორის ეს პროცენტი შეადგენს 28-30%-ს. კურორტ წყალტუბოს ძირითად სამკურნალო ფაქტორს წარმოადგენს მისი იზოთერმული აზოტურ-რადონული წყალი, რომელიც გამოიყენება აბაზანების სახით. როგორც ცხადყოფს სტატისტიკა, წყალტუბოში ჩამოსვლელთა შორის, გარდა პერიფერიული ნერვული სისტემის დაავადებებისა გვხვდება ნერვული სისტემის სხვა პათოლოგიებიც. წლების განმავლობაში ითვლებოდა, რომ ცენტრალური ნერვული სისტემის დაავადებების, მათ შორის სპინალური დაზიანებების, ბალნეოლოგიურ კურორტებზე მკურნალობა უკუნაჩვენებია.

დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 104 ავადმყოფი პოლიომიელიტის და პოლიენცეფალიტის ნარჩენი მოვლენებით, ზურგის ტვინის ტრავმული დაზიანებებით. ხშირ შემთხვევაში, ნერვული სისტემის დაავადებები იწვევს მოტორული ფუნქციის დარღვევას, პარეზის ან პარალიზის სახით, კუნთოვანი ტონუსის დაქვეითებას ან მომატებას, კოორდინაციის დარღვევას, უნებლიე მოძრაობებს, რეფლექსების გაცხოველებას ან შემცირებას. წყალტუბოს მინერალური აბაზანებით მკურნალობის შედეგად მათ აღენიშნებოდათ მოტორული სფეროს დადებითი ცვლილებები - ძალის მომატება, კუნთების ჰიპერტონუსის შემცირება. ასევე იცვლებოდა ვეგეტატიური სფეროს მაჩვენებლებიც - ქვედა კიდურებზე დაქვეითებული კანის ტემპერატურის მომატება, დაქვეითებული ოსცილარული ინდექსის მომატება, კანის ელექტრონინალობის და სისხლძარღვების რეაქციების ნორმალიზაცია.

წყალტუბოს მინერალური აბაზანების კომპლექსური მკურნალობა მასაჟთან, სამკურნალო ვარჯიშთან და მედიკამენტებთან (საჭიროების შემთხვევაში) აუმჯობესებს მკურნალობის ეფექტურობას. წყალტუბოს მინერალური აბაზანების კარგი ამტანობა გვაძლევს საშუალებას, დავნიშნოთ ისინი ზემოთჩამოთვლილი დაავადებების აღდგენით პერიოდში. მკურნალობის დადებით ეფექტს ადასტურებს კუნთების ტროფიკის გაუმჯობესება, კუნთოვანი ძალის და ტონუსის მომატება, ქვედა კიდურების ფუნქციის აღდგენა, რეფლექსების გაცოცხლება, ელექტრომიოგრაფიული სურათის გაუმჯობესება. ვეგეტატიური სფეროს მხრიდან - ქვედა

კიდურებზე კანის ტემპერატურის ნორმალიზაცია, დაქვეითებული ოსცილარული ინდექსის მომატება, ინერტული პლეთიზმოგრამების აქტივაცია. მიღებული შედეგები ცხადყოფს წყალტუბოს მინერალური აბაზანების ზემოთაღნიშნული დაავადებების მკურნალობის ეფექტურობას. უკეთესი შედეგები აღენიშნებოდათ ავადმყოფებს ზურგის ტვინის ტრავმული დაზიანებებით.

კუნთოვანი დისტროფია (მიოპათია) წარმოადგენს მძიმე პროგრესირებად დაავადებას და მისი ბალნეოკურნალობა ითვლებოდა უკუჩვენებად. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 43 ავადმყოფი პროგრესირებადი კუნთოვანი დისტროფიით. მკურნალობის ეფექტურობა განისაზღვრებოდა მოძრაობის ძალის და ამპლიტუდის განსაზღვრით, სიარულის შეცვლით, კიდურებზე კუნთების მოცულობის გაზომვით, ასევე ტარდებოდა კუნთების ელექტროტონომეტრია. ვეგეტატიური სფეროს მხრივ იზომებოდა ტერფის კანის ტემპერატურა, რომელსაც მკურნალობის პროცესში აღენიშნებოდა მომატების ტენდენცია. იკვლევდნენ ასევე შარდში კრეატინს და კრეატინინს, რომლებიც თითქმის ყველა ავადმყოფს ჰქონდა დაქვეითებული. ყველა დარღვევა კავშირში იყო დაავადების სიმძიმესთან. ავადმყოფების უმრავლესობა აღნიშნავდა სუბიექტურ გაუმჯობესებას, რომელიც ობიექტურადაც დასტურდებოდა. შორეული შედეგების შესწავლამ დაადასტურა წყალტუბოს მინერალური აბაზანების დადებითი მოქმედება, რაც გამოიხატებოდა დაავადების პროგრესირების შეჩერებით. მიოპათიის მძიმე ფორმები უკუნაჩვენებია წყალტუბოში სამკურნალოდ.

თავის ტვინის ტრავმები შეადგენს საკმაოდ დიდ პროცენტს. თავის ტვინის ტრავმის მწვავე მოვლენების ლიკვიდაციის შემდეგ ხშირად რჩება ნარჩენი მოვლენები. მკურნალობის კონსერვატულ მეთოდთა შორის ერთ-ერთი თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს ბალნეოფიზიოთერაპიულ ფაქტორს. წყალტუბოს მინერალური აბაზანები დადებითად მოქმედებენ ნერვული სისტემის ფუნქციონალურ დარღვევებზე, მათ შორის თავის ქალას დახურული ტრავმის რეზიდუალურ მოვლენებზე. ეს ნათლად ჩანს მკურნალობის განმეორებითი კურსის დროს. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 135 ავადმყოფი, თავის ტვინის ტრავმის რეზიდუალური მოვლენებით. გაუმჯობესება გამოიხატებოდა ავადმყოფის სუბიექტური შეგრძნებით და დადებითი კლინიკური ცვლილებებით, ქრონაქსიმეტრული და ვეგეტატიური მონაცემების გაუმჯობესებით, რაც გამოიხატებოდა კანის ტემპერატურის, ოსცილარული ინდექსის, კანის წინაღობის, საფეთქლის წნევის ნორმალიზაციის ტენდენციით. წყალტუბოს მინერალური აბაზანების მიღება ნაჩვენებია ტრავმის მიღებიდან 6 თვის შემდეგ. რეკომენდებულია ასევე მკურნალობის განმეორებითი კურსები.

პერიფერიული ნერვული სისტემის დაზიანებების მქონე ავადმყოფების რიცხვი ბალნეოლოგიურ კურორტებზე შეადგენს საკმაოდ დიდ პროცენტს, მათ შორის **გავა-წელის რადიკულიტი**. სხვადასხვა ავტორთა მონაცემებით, რაოდენობა შეადგენს 60-90%. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 179 ავადმყოფი, რომლებიც ღებულობდნენ წყალტუბოს მინერალურ აბაზანებს, ორი აბაზანა დღეში, 14-15 დღის განმავლობაში, სულ კურსზე 25-28 აბაზანა. მკურნალობის ეფექტურობა განისაზღვრებოდა ავადმყოფების ჩივილების და კლინიკური მონაცემების საფუძველზე. წყალტუბოს მინერალური აბაზანების დადებითი მოქმედება ვლინდებოდა მე-10 ბალნეოპროცედურის შემდეგ. უკეთესი შედეგი აღენიშნებოდა დღეში თითო აბაზანის მიღების დროს. ასევე დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდნენ ავადმყოფების მეორე ჯგუფი გავა-წელის რადიკულიტით, რომლებსაც უტარდებოდათ მკურნალობის სხვადასხვა კომპლექსი: აბაზანა და სამკურნალო ვარჯიში წყალში და აბაზანა ფიზიოთერაპიასთან და მასაჟთან ერთად. დადგინდა, რომ სხვადასხვა მეთოდის კომბინაციით მკურნალობა იძლევა მაღალ თერაპიულ ეფექტს. მკურნალობის ეფექტურობა დამოკიდებულია დაავადების ხანგრძლივობაზე. გაკეთდა ასევე დასკვნა, რომ წყალტუბოს მინერალური აბაზანები ნაჩვენებია დაავადების ქვემწვავე და ქრონიკულ სტადიაში, თითო აბაზანა დღეში. ავადმყოფებს უტარდებოდათ ქვედა კიდურების ოსცილოგრაფია და ოსცილომეტრია. ქვემწვავე პერიოდში ოსცილარული ინდექსი იყო დაქვეითებული. მკურნალობის შედეგად ოსცილარული ინდექსი ჯანმრთელ და ავადმყოფ კიდურზე თანაბრდებოდა. აღენიშნებოდა სხვა მაჩვენებლების დინამიკაც - კანის ტემპერატურა, კუნთოვანი ტონუსი და სხვა.

შესწავლილ იქნა წყალტუბოს მინერალური აბაზანების ეფექტურობა **ლამინექტომიის შემდგომ მდგომარეობაზე, დისკოზის ფონზე**. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 50 ავადმყოფი ლამინექტომიის შემდეგ, რომლებსაც უტარდებოდათ მკურნალობა წყალტუბოს მინერალური

აბაზანებით, კომპლექსში მასაჟთან და სამკურნალო ვარჯიშთან. მკურნალობის შედეგად აღენიშნებოდა გაუმჯობესება მოძრაობის ამპლიტუდის და ძალის მომატების სახით, ტკივილის შემცირებით. ეს მონაცემები უკეთესი ჰქონდათ ავადმყოფებს, სადაც ოპერაციის შემდგომი პერიოდი შეადგენდა 1-3 თვემდე. გაუმჯობესება აღენიშნა ვეგეტატიურ სფეროშიც კანის ტემპერატურის, სისხლძარღვების ოსცილაციის და კანის ელექტროგამტარიანობის ნორმალიზაციით. შესწავლილ იქნა ასევე **დისკოზური გავა-წელის რადიკულიტები**. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 300 ავადმყოფი დისკოზური გავა-წელის რადიკულიტით, რომლებსაც უტარდებოდათ მკურნალობა წყალტუბოს მინერალური აბაზანებით სხვადასხვა კომპლექსში: ვიტამინოთერაპიით (B1 და B12), ელექტროფორეზით (ნოვოკაინით, კარიპაზიმით და კალი იოდატით) ან ულტრაბგერით. დადგენილ იქნა, რომ წყალტუბოს მინერალური აბაზანებით მკურნალობა, ფიზიოთერაპიული კომპლექსში განაპირობებს მაღალ ეფექტურობას. უკეთესი შედეგი აღინიშნა წყალტუბოს მინერალური აბაზანების კომპლექსში ულტრაბგერასთან. მკურნალობის ეფექტურობას ადასტურებს კლინიკური სურათი და სპეციალური კვლევების მონაცემები (კანის ტემპერატურა, კანის ელექტრული წინაღობა, კუნთოვანი ტონუსი, ოსცილარული ინდექსი, მოტორული ქრონაქსია და სხვ.). შესწავლილ იქნა წყალტუბოს მინერალური აბაზანების ზეგავლენა **კისრის რადიკულიტის და პლექსიტის** დროს. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 50 ავადმყოფი, კისრის რადიკულიტით და პლექსიტით. აღინიშნა წყალტუბოს მინერალური აბაზანების დადებითი ზეგავლენა ასეთ ავადმყოფებზე, რასაც ადასტურებს სპონტანური ტკივილების შემცირება, მტკივნეული წერტილების რაოდენობის შემცირება, მოძრაობების ამპლიტუდის გაზრდა, კიდურებში ძალის მომატება. ასევე იმატებდა კუნთოვანი ტონუსი, გაუმჯობესდა კანის ტემპერატურა, ოსცილარული ინდექსი, კანის ელექტროწინაღობის მაჩვენებლები და სხვ.

ასევე შესწავლილ იქნა წყალტუბოს მინერალური აბაზანების დადებითი ზეგავლენა **პოლინევრიტი** დაავადებულ ავადმყოფებზე. დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 45 პოლინევრიტით დაავადებული ავადმყოფი, რომლებსაც უტარდებოდათ მკურნალობა წყალტუბოს მინერალური აბაზანებით, კურსზე 25-28 აბაზანა, კომპლექსში მასაჟთან და სამკურნალო ვარჯიშთან. გაუმჯობესება გამოვლინდა მოძრაობების ამპლიტუდის გაზრდით, კუნთოვანი ტონუსის და ძალის მომატებით, სიარულის და მგრძობელობის სფეროს გაუმჯობესებით. ასევე გაუმჯობესდა ვეგეტატიური სფეროს მაჩვენებლები - ოსცილარული ინდექსი, კანის ტემპერატურა, კანის წინაღობა. წყალტუბოს მინერალური აბაზანების მაღალი თერაპიული ეფექტურობა, ზემოთაღნიშნული დაავადებების დროს, საშუალებას გვაძლევს მივაკუთვნოთ კურორტი წყალტუბო ნევროლოგიურ კურორტთა სიას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. შავიანიძე ო. შავიანიძე გ. შავიანიძე მ.-1992-წყალტუბოს სამკურნალო ფაქტორები
2. ამირაგოვა-მირძველი რ.ე.- შრომების კრებული ტომი 5
3. ნიკიფოროვი ა.ს. კონოვალოვი ა.ნ. გუსევი ე.ი. კლინიკური ნევროლოგია, 2020
4. ბადალიან ლ. ო. ნევროპათოლოგია -1987

МАРИНА ШАВИАНИДЗЕ, ГЕОРГИЙ ЛОМИДЗЕ

ЛЕЧЕНИЕ НЕКОТОРЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ НА КУРОРТЕ ЦХАЛТУБО

Институт курортологии и физиотерапии, Цхалтубо, Грузия

РЕЗЮМЕ

Среди заболеваний, при лечении которых широко применяются бальнеофакторы, значительное место занимают многочисленные болезни нервной системы. На курорте Цхалтубо, по данным многочисленных наблюдений, этот контингент составляет 28-30%. Основным лечебным фактором на курорте Цхалтубо является его изотермальная азотно-радоновая минеральная вода, применяемая в виде ванн. Наблюдающийся терапевтический эффект Цхалтубских минеральных ванн при лечении болезней нервной системы, позволяет причислить курорт Цхалтубо к числу неврологических курортов.

მარინა შავიანიძე, გიორგი ლომიძე

**ნერვული სისტემის ზოგიერთი დაავადების მკურნალობა წყალტუბოს მინერალური აბაზანებით
(მიმოხილვა)**

წყალტუბოს კურორტოლოგიის და ფიზიოთერაპიის ს/კ ინსტიტუტი, წყალტუბო, საქართველო

რეზიუმე

წყალტუბოს მინერალური აბაზანები ეფექტური ბალნეოთერაპიული ფაქტორია ნერვული სისტემის ზოგიერთი დაავადების სამკურნალოდ და რეაბილიტაციისთვის. მეთვალყურეობის ქვეშ იყო პაციენტები ქრონიკული და ქვემწვავე რადიკულიტით, პლექსიტით, პოლინევრიტით, დისკოგენური რადიკულიტით, პოლიომიელიტის ნარჩენი მოვლენებით, მიოპათიით, თავის ქალას დახურული ტრავმული დაზიანებით სხვა ნერვული სისტემით დაავადებულით. მკურნალობის შედეგები საშუალებას გვაძლევს მივაკუთვნოთ კურორტი წყალტუბო ნევროლოგიურ კურორტად სიას.

